

Autizam i obrazovanje – Tajna šarene učionice

Objavio **Dejan Ivanković** - 11/09/2025

Foto: Pixbay free

Postoje razne strategije za uspjeh u poučavanju učenika s autizmom. No, prije svega treba se usredotočiti na ono što osobe s autizmom mogu, a ne na ono što ne mogu

Autor: **Goranka Jelinčić**

Treba prihvatiti da je autizam jednostavno način postojanja.

To nije nešto što se preboli. Kada se problemu pristupa sa uvjerenjem kako autizam nije tragedija, velike su šanse za uspjeh.

Neznanje je tragedija.

Imajte na umu da se učenici s autizmom mogu izolirati unutar učionice. Oni možda nisu društveno obrazovani stoga, ako je učenik tiho maltretiran ili mučen, vjerojatno će reagirati ili odgovoriti, ali to možda neće učiniti na način koji se čini prikladnim ili koji je lako prepoznati.

Škola javnog zdravstva Johns Hopkins Bloomberg izradila je četiri strategije poučavanja za učenike s poremećajem iz autističnog spektra.

Važno je da učitelji shvate da poremećaj iz autističnog spektra nije intelektualni (teškoće u učenju). Umjesto toga, poremećaj iz autističnog spektra kategorizira se kao razvojni poremećaj. Za razliku od poremećaja u učenju poput disleksije, koje karakteriziraju poteškoće s jezikom, matematičkim računanjem i/ili održavanjem fokusa, autistični je spektar povezan sa simptomima poput ponavljajućih pokreta, poteškoća u socijalizaciji i kompulzivnog ili ritualnog ponašanja, koji se razlikuju po težini od djeteta do djeteta. Unatoč tim razlikama, postoji i značajno preklapanje između toga i teškoća u učenju tzv. intelektualni invaliditet.

Odgajatelji mogu prevladati te izazove primjenom učinkovitih akademskih strategija za učenike s autizmom kroz osmišljene strategije.

Strategija 1:

Ograničavanje senzornog preopterećenja

Kao što svaki učitelj zna iz iskustva, učionica može biti užurbano okruženje, posebno u nižim razredima poput osnovne škole. Od vike i smijeha djece do treptanja svjetala, učenicima je lako izgubiti fokus, posebno kada se ne osjećaju motivirano za učenje.

Ove vrste okolišnih čimbenika mogu ometati svakog učenika – ali za učenike s autizmom mogu biti preplavljujući. Mnoga djeca i odrasli koji imaju spektar autističnih poremećaja – od 69 do 93 posto, prema nekim istraživanjima, doživljavaju preosjetljivost ili druge „senzorne simptome“, uključujući „pretjerane reakcije na senzornu okolinu“ (poput „pokrivanja ušiju na zvuk pjevanja“).

Iako je nemoguće eliminirati svaku potencijalnu distrakciju, učitelji i dalje mogu napraviti pozitivnu razliku identificiranjem i upravljanjem izvorima senzornog preopterećenja. Na primjer, Autism Speaks ističe da neki učenici s ASD-om (Autism Spectrum Disorder) mogu osjećati nelagodu pri uspostavljanju dugotrajnog kontakta očima, presvlačenju u prepunim svlačionicama ili stajanju u prepunim redovima. Poduzimanjem jednostavnih radnji za izbjegavanje ili prilagođavanje ovim scenarijima – na primjer, davanjem učenicima s ASD-om „nekoliko minuta za opuštanje nakon hodanja bučnim hodnikom“ ili dopuštanjem učenicima da se „obuku kada je svlačionica prazna“ – nastavnici mogu učionicu učiniti ugodnijim i manje ometajućim okruženjem.

Strategija 2:

Korištenje nagrada i poticaja

Primijenjena analiza ponašanja oblik je terapije koji se koristi kako bi se djeci s ASD-om pomoglo u upravljanju ili uklanjanju problematičnih ponašanja, poput ponašanja koja rezultiraju samoozljeđivanjem ili ometanjem druge djece. Jedan od najčešće korištenih tretmana za djecu s ASD-om, terapija primijenjenom analizom ponašanja, djeluje korištenjem nagrada i poticaja za pojačavanje pozitivnih ponašanja.

Iako ponekad kontroverzna, istraživanja su pokazala da je ta metoda doista učinkovita. Na primjer, studija objavljena 2020. „otkrila je da su dugoročne, sveobuhvatne intervencije temeljene na na toj metodi bile korisne za cjeloživotni razvoj djece s ASD-om“, ističući „socijalizaciju, komunikaciju i ekspresivni jezik“.

Samo osobe koje ispunjavaju određene obrazovne i profesionalne uvjete mogu postati terapeuti. Međutim, svi učitelji mogu implementirati osnovne ideje, poput pozitivnog potkrepljenja u učionici (ili online učionici) kako bi potaknuli bolji angažman učenika.

Strategija 3:

Pružanje odgovarajućih povratnih informacija učenicima s ASD-om

Učenici s poremećajem iz autističnog spektra često imaju poteškoća s komunikacijom. Stoga je bitno osigurati da ste jasni i izravni kada dajete povratne informacije učenicima, postavljate pitanja ili dajete upute. Izbjegavajte metaforički ili apstraktan jezik i birajte jednostavne i jasne riječi kako biste smanjili rizik od nesporazuma. Također je važno povremeno provjeravati sa svojim učenicima kako napreduju i imaju li poteškoća s nekim određenim aspektima kolegija, zadatka ili radnje.

Strategija 4:

Fokusiranje na strategije razumijevanja pročitano kod autizma

Čitanje je ključna vještina za cjeloživotno učenje. Bez snažnih vještina razumijevanja pročitano, učenici ne samo da će vjerojatno imati poteškoća s izvršavanjem zadataka i pamćenjem informacija, već su i u opasnosti od dodatnih problema. Prema Zakladi za dječje čitanje, djeca sa slabim razumijevanjem pročitano sklonija su „borbi s niskim samopoštovanjem i osjećajima neadekvatnosti“, a mogu čak biti i u opasnosti od „problema s pohađanjem nastave i napuštanjem škole“.

Budući da su neka istraživanja pokazala da su teškoće s čitanjem česte kod djece s ASD-om , odgajatelji bi trebali biti svjesni svojih strategija za poučavanje pismenosti.

Foto: Pixbay free

Evo pet tehnika koje odgajatelji mogu koristiti za podučavanje učenika s ASD-om jačim vještinama razumijevanja pročitano

- Počnite njegovati strast za čitanjem u što ranijoj dobi.
- Odaberite materijal za čitanje koji će vjerojatno biti intelektualno stimulirajući za učenika, poput materijala koji je povezan s njegovim ili njezinim predmetima interesa. Uobičajeno je da djeca s ASD-om razviju intenzivan interes za određene predmete, što može pružiti idealan materijal za čitanje.
- Komunicirajte s obitelji učenika kako biste potaknuli aktivnosti čitanja kod kuće.
- Razgovarajte o figurativnim ili metaforičkim značenjima koja postoje „između redaka“ u fikciji.
- Poučavajte tehnološku pismenost kako bi vaši učenici mogli lako čitati na raznim uređajima.

Koristeći ove strategije uspjeha za podučavanje djece s autizmom, nastavnici mogu diverzificirati svoje profesionalne vještine, a istovremeno promovirati inkluzivnije okruženje za učenike.

U radu s autističnom djecom, učinkovite komunikacijske strategije igraju ključnu ulogu u poticanju njihovog razvoja i poboljšanju njihove sposobnosti interakcije s drugima.

Tri su ključne komunikacijske strategije: vizualna komunikacijska pomagala, tehnološka podrška za komunikaciju i društvene priče za socijalno razumijevanje.

Vizualna komunikacijska pomagala

Vizualna komunikacijska pomagala moćni su alati koji mogu pomoći neverbalnoj ili minimalno verbalnoj autističnoj djeci da učinkovito izraze svoje potrebe, želje i emocije. Ta pomagala uključuju slikovne kartice, komunikacijske ploče i komunikacijske sustave za razmjenu slika.

Korištenje vizualnih komunikacijskih pomagala pomaže u premošćivanju komunikacijskog jaza pružajući djeci sredstvo za vizualno komuniciranje svojih misli i želja. To može smanjiti frustraciju i poboljšati razumijevanje između djeteta i odgajatelja. Vizualna pomagala mogu se prilagoditi specifičnim potrebama djeteta i mogu biti posebno korisna za osobe koje imaju poteškoća s verbalnim izražavanjem.

Tehnološka podrška za komunikaciju

Tehnologija je revolucionirala komunikacijsku podršku za osobe s autizmom. Uređaji za generiranje govora jedna su takva tehnologija koja može uvelike pomoći neverbalnoj ili minimalno verbalnoj autističnoj djeci. Time se omogućuje stvaranje govora generiranjem sintetiziranih ili snimljenih poruka.

Društvene priče

Društvene priče su pisane ili vizualne naracije koje objašnjavaju društvene scenarije i očekivanja. Osmišljene su kako bi pomogle djeci s autizmom da bolje razumiju društvene znakove i norme, potičući društveno razumijevanje i primjereno ponašanje. Društvene priče mogu obuhvatiti širok raspon tema, uključujući pozdravljanje, osnove komunikacije primjerice u dućanu, u javnom prijevozu, kao i vrijeme tišine.

Uključivanjem vizualnih elemenata i jasnog, konciznog jezika, društvene priče pružaju strukturirani okvir za djecu kako bi razumjela i snašla se u društvenim situacijama. Mogu poboljšati društvene vještine, smanjiti anksioznost i potaknuti uspješniju interakciju s vršnjacima i odraslima. Društvene priče mogu se stvoriti posebno za pojedinu djecu ili im se može pristupiti iz različitih resursa koji nude biblioteku unaprijed pripremljenih priča.

Korištenjem vizualnih komunikacijskih pomagala, korištenjem tehnološke podrške i uključivanjem društvenih priča, stvaraju se okruženja koja potiču komunikaciju i pružaju alate za samoizražavanje, u konačnici potičući društvenu interakciju i poboljšavajući ukupne komunikacijske sposobnosti.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti

Dozvoljeno je prenošenje uz objavu izvora i imena autora.
